

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№11

2025
noyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 408 sahifa.
2025-yil, noyabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHONDA KREATIV IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHINING UMUMIY GLOBAL TENDENSIYALARI.....	12
Ismailov Azizbek Ruzimaxmatovich	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUV VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA BOZOR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	22
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	
XORIJIY INVESTITSİYALAR VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIR	30
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR EKSPORTINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	35
Sultonov Shodiyor Abduxalilovich, Karshiyeva Charos Mamasoliyevna	
QASHQADARYO VILOYATIDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI ASOSIDA YUQORI MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING HOZIRGI HOLATI.....	41
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XALQARO TAJRIBA ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	48
Xodjimatom Xamidullo Mamirjonovich	
TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELNI SAMARALI BOSHQARISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR.....	53
Yusupov Shaxzod Maxmatmurodovich	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR VA IQTISODI SAMARADORLIGI TAHLILI.....	59
Axatova Shahnoza	
SANOATNING "DRAYVER" SOHALARINI RIVOJLANTIRISH	63
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna	
РОЛЬ КРЕАТИВНОЙ ИНДУСТРИИ В РЕГИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ КАРАКАЛПАКСТАНА.....	69
Хошимова Камилла Навфал қизи	
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	79
Тожиева Шахноза Бобомуратовна, Расулова Дилфуза Валиевна	
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	86
Файзиёв Умуркул Шухратович	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATIDA ISTEMOLCHILARNI MOTIVATSIYALASH MASALALARI	97
Jalilov Jamshid G'anjonovich	
СТАНДАРТЫ КАЧЕСТВА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	103
Ўролова Севара Бехзод қизи	
BANKLARDA KAPITAL YETARLILIGI VA LIKVIDLIKNI AUDITORLIK BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	109
Narziyev Hayotjon Azamatovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BudgetLASHTIRISH ORQALI FISKAL SAMARADORLIKNI OSHIRISH MASALALARI.....	115
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
AUDITORLIK XULOSALARIDA AUDITORLARNING PROFESSIONAL MULOHAZALARNING ASOSLILIGINI ANIQLASH AHAMIYATI	120
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA YASHIL MOLIYALASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIYOT UYG'UNLIGI.....	126
Xalikov S. X.	

TURISTIK KORXONALARDA BREND CAPITALINI BAHOLASH	131
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
AYOLLAR ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISHDA KASANACHILIKNING AHAMIYATI	141
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	148
Алимова Дилафруз	
O'ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA YASHIL INNOVATSIYALAR VA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	153
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA SOLIQ BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	161
Radjabov Umurzoq Ablakulovich	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СЕКТОРА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭНЕРГЕТИКИ	165
Аллаева Г.Ж.	
THE IMPORTANCE OF STRESS TESTING AND ITS IMPLEMENTATION IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	169
Mamatova Sevara	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI SALOHİYATI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION KO'RSATKICHLARI	175
Nabiyev G'ulom Abdisalomovich	
IJTIMOİY SOHA INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT–XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIY TAJRIBALARI	185
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
YASHIL BANK MAHSULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	189
Mahmudov Ulug'bek Davronovich	
KICHIK BIZNESDA XUSUSIY VA UMUMIY AXBOROT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI	193
Navruz-zoda Layli Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	197
Mamatkulova Nadira Maxkamovna	
JAHON AMALIYOTIDA TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	203
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ МАЛОГО БИЗНЕСА КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К “ЗЕЛЁНОЙ” ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	210
Бозорова Озода Рахимовна	
ТЕМИРБЕТОН КО'РРИКЛАРДАГИ BURDALANGIN BETONDAN OLINGAN CHAQIQ TOSHNI KOMPLEKS TADQIQOT QILISH	222
Salixanov Saidxon Salixanovich, Kenjayev Temurbek Olimjonovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA YASHIRIN IQTISODIYOTNI ANIQLASH USULLARI VA SOF FOYDA KO'RSATKICHIDA AKS ETISH YO'LLARI	226
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
MAMLAKATIMIZ BANKLARIDA FOIZ RISKILARI MUAMMOLARI VA ILMIY-TAHLILI	230
Isakov.J.Ya	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI EKSPORTGA YO'NALTIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI VA BAHOLASH MEZONLARI	238
Faxriddinov Bahriddin	

TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING IQTISODIY AFZALLIKLARI	243
Raximov Furqat Jalolovich	
BUXORO VILOYATIDA CHARM-POYABZAL TARMOG'I RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH STRATEGIYASI.....	249
Rahmonov Xurshid Xayriddinovich, Atoeva Mehriqo Ilhom qizi	
KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBI VA UNI YURITISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	254
M.I.Murodova	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI AHOLI DAROMADLARINI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI.....	258
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
INNOVATSION VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LOGISTIK XIZMATLAR KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI TAHLILI.....	264
Xalimov Javlonbek Shaxriyovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQLARNI UNDIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI	271
Muxammadov Nodir Karimovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA EKSPORTBOP MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	277
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
IQTISODIYOT VA TA'LIM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA TA'LIM BRENDINGI UCHUN IQTISODIY JIHATLAR.....	282
Dilfuza Shokirova	
OLIY TA'LIM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	291
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
O'ZBEKISTON BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI INSON KAPITALI RIVOJI BILAN UYG'UNLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL YONDASHUV.....	295
Xushvaqto'v Nodirbek Nomoz o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY STRESS-TEST TIZIMINI YARATISH METODOLOGIYASI	299
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
HOZIRGI SHAROITDA BANK FAOLIYATIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	303
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi	
ENSURING SECURITY IN THE DIGITAL WORLD: HOW THE INSURANCE INDUSTRY CAN COUNTER CYBERATTACKS	308
D.D. Omonova	
JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISH JARAYONIDA BYUDJET-SOLIQ SIYOSATINI ISLOH QILISH MASALALARI	314
Hojiakbar Zaynabidinov	
SILINDRSIMON KAMERADA QATLAMLI CHIGITLAR AYLANMA HARAKATINING TAHLILI.....	319
No'monov Mirjalol Abdumalik o'g'li	
IPAKCHILIK KLASSTERLARI ASOSIDA TARMOQNI O'RTA MUDDATLI RIVOJLAN TIRISH STRATEGIYASI.....	325
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	332
Shermatov Sirojiddan Xaydarovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM IQTISODIYOTINING RAQAMLI MARKETING ORQALI RIVOJLANISH YO'LLARI.....	335
Egamberdiyev Muzaffar	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ РЕШЕНИЙ В РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД»	339
Иминов Акбаржон Одилжонович	

IQTISODIY TIZIM VA INSON QADRIYATI: KAPITALIZM VA GUMANIZM O'RTASIDA	345
Raxmatullayev Sarvar Nazar o'g'li, Abdukarimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH VA INVESTITSİYALAR JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	350
Yusupov Muxiddin Soatovich	
KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIVAVIY HISOBOT MA'LUMOTLARINI TAHLIL QILISH MASALALARI	358
Avazov Ilhom Ravshanovich	
YANGI TUZILISHLI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARINI OLISH USULLARI	363
S. Saparova, M. Musaeva, M.Mirsadikov, M.Mukimov	
KVANT MUHITIDA AXBOROTNI HIMOYALASHGA XIZMAT QILUVCHI MULTIPLEKSER TUZILMASI	370
Safayev Nuriddin Najmiddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KO'P QATLAMLI IQTISODIY MEXANIZMLAR, INNOVATSION INFRATUZILMA VA INSTITUTSIONAL UYG'UNLIKNING KONSEPTUAL TAHLILI	377
Kuziev Ravshan Ramazonovich	
SANOAT HAMKORLIGINING ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA INTEGRATSIYA QILISH YO'LLARI	385
Boyurayev Olimjon Urayimovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	392
Akbarov G'ayratjon Ne'madjonovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA YILQICHILIK VA TUYACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARINI ARIMA MODEL ASOSIDA PROGNOZLASH	396
Sabit Gabbarov Nietali'evich	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARIDA AUTSORSING FAOLIYATINI MOLIVALASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR	402
Xamidov Anis Choriyevich	

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARIDA AUTSORSING FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJIRIBALAR

Xamidov Anis Choriyevich

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu tadqiqotda maktabgacha ta'lim muassasalarida autsorsing xizmatlarini moliyalashtirishning iqtisodiy mexanizmlari va ilg'or xorijiy tajribalar tahlil qilingan. Tadqiqotda AQSH, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya, Kanada va Singapur tajribalari asosida autsorsingning samaradorligi, xizmatlar sifati va moliyalashtirish manbalari o'rtasidagi bog'liqlik ochib berilgan. Shuningdek, O'zbekiston sharoitida autsorsing modelini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlar ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, autsorsing, moliyalashtirish mexanizmlari, xususiy sektor, davlat-xususiy sheriklik, xalqaro tajriba, xizmat sifati.

Abstract. This article examines the economic mechanisms of financing outsourcing services in preschool education institutions and analyzes advanced international practices. Using the experiences of the United States, the United Kingdom, South Korea, Canada, and Singapore, the study highlights the effectiveness of outsourcing, its impact on service quality, and the structure of financing sources. The paper also discusses theoretical and practical directions for improving the outsourcing model within the context of Uzbekistan.

Keywords: preschool education, outsourcing, financing mechanisms, private sector, public-private partnership, international experience, service quality.

Аннотация. В статье исследуются экономические механизмы финансирования аутсорсинговых услуг в дошкольных образовательных учреждениях и анализируется передовой зарубежный опыт. На основе практик США, Великобритании, Южной Кореи, Канады и Сингапура раскрывается эффективность аутсорсинга, его влияние на качество услуг и источники финансирования. Кроме того, рассматриваются теоретические и практические аспекты совершенствования модели аутсорсинга в условиях Узбекистана.

Ключевые слова: дошкольное образование, аутсорсинг, механизмы финансирования, частный сектор, государственно-частное партнёрство, международный опыт, качество услуг.

KIRISH

So'nggi yillarda ta'lim tizimining barcha bo'g'inlarida, jumladan, maktabgacha ta'lim muassasalarida boshqaruv va moliyaviy jarayonlarni modernizatsiya qilish masalasi jahon kun tartibining markazida turibdi. Maktabgacha ta'lim xizmatlari qamrovini oshirish, bolalarga ko'rsatilayotgan pedagogik va parvarish sifatini yaxshilash, resurslardan samarali foydalanish talablari davlatlardan iqtisodiy jihatdan barqaror modeli shakllantirishni talab qilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, autsorsing mexanizmlaridan foydalanish maktabgacha ta'lim muassasalarida xizmatlar sifatini oshirish va xarajatlarni optimallashtirishning eng maqbul vositalaridan biri sifatida qaralmoqda. Xalqaro amaliyotda ovqatlanish, xo'jalik xizmatlari, IT-ta'minot, xavfsizlik, logistik xizmatlar, tibbiy xizmatlar va hatto ayrim pedagogik yo'nalishlarda autsorsingdan foydalanish keng tarqalgan bo'lib, ushbu yondashuv ta'lim muassasalarining asosiy vazifasi — bolalar rivoji va ta'lim sifatini oshirishga e'tiborni kuchaytirishga imkon yaratadi.

Ilg'or xorijiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, autsorsing faoliyatining moliyalashtirish mexanizmlari to'g'ri yo'lga qo'yilganda, davlat xarajatlarning qisqarishi, xususiy sektorning jalb qilinishi, xizmatlar sifatining barqaror oshishi va maktabgacha ta'lim bozorida sog'lom raqobatning yuzaga kelishi kuzatiladi. Masalan, AQSH, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya, Singapur, Kanada kabi davlatlarda davlat-xususiy sheriklik (PPP), voucher tizimi,

grantlar, tender asosida xizmat ko'rsatish, natijaga asoslangan moliyalashtirish (performance-based financing) keng qo'llaniladi. Ushbu mexanizmlar nafaqat resurslardan tejab-tergab foydalanish, balki sifat monitoringini kuchaytirish, xizmatlarni diversifikatsiya qilish va ta'lim muassasalarining boshqaruv salohiyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

O'zbekistonda ham maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, qamrov darajasini oshirish va xizmatlar sifatini yaxshilash bo'yicha tub islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, oziq-ovqat xaridlari, xo'jalik-ta'minot xizmatlari, axborot texnologiyalari, bog'cha transporti kabi yo'nalishlarda outsorsing xizmatlaridan foydalanish tajribasi bosqichma-bosqich kengaymoqda. Biroq, outsorsing faoliyatini moliyalashtirishning institutsional mexanizmlari, narx shakllanishi, xizmatlar sifati bo'yicha mezonlar, monitoring tizimi hamon takomillashtirishni talab qiladi. Xorijiy tajribalarni tizimli tahlil qilish va ularni milliy sharoitga moslashtirish ushbu jarayonning samaradorligini oshirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur maqola maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing faoliyatini moliyalashtirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish, ularning afzalliklari va cheklovlarini tahlil qilish hamda O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlarini aniqlashga bag'ishlanadi. Shuningdek, maqolada outsorsing xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi, moliyaviy barqarorlikni oshirishdagi o'rni hamda outsorsingdan foydalanishning maktabgacha ta'lim sifati va boshqaruv tizimiga ta'siri ilmiy asosda yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing xizmatlarini joriy etish va moliyalashtirish bo'yicha ilmiy izlanishlar xalqaro adabiyotda keng yoritilgan bo'lib, ta'lim tizimining barqarorligi, xizmatlar sifati va boshqaruv samaradorligini oshirish bilan bog'liq masalalarni chuqur o'rganadi. OECD tomonidan tayyorlangan "Financing and delivering early childhood education and childcare across levels of government" hisobotida maktabgacha ta'lim sektorida davlat, nodavlat va xususiy provayderlar o'rtasidagi moliyalashtirish modeli markaziy o'rinda turishi qayd etiladi. Hisobotda xususiy sektorni jalb qilish outsorsing orqali xarajatlarni optimallashtirish, resurslardan unumli foydalanish va xizmat sifati barqarorligini ta'minlashda muhim vosita sifatida baholangan. UNESCOning Osiyo-Tinch okeani mintaqasiga oid tahliliy ishlari ham maktabgacha ta'lim tizimida moliyalashtirish manbalarining diversifikatsiyasi, davlat-xususiy sheriklikning kengayishi va xizmat yetkazib beruvchilar bozorida raqobat shakllanishi orqali samaradorlik sezilarli darajada oshishini ta'kidlaydi.

Ta'lim tashkilotlarida outsorsingning real samaradorligi bo'yicha muhim ilmiy dalillar Mauricio Romero tomonidan olib borilgan tadqiqot orqali yoritilgan. Liberiya maktablarida o'tkazilgan eksperimental izlanishlar xususiy provayderlar tomonidan outsorsing asosida xizmat ko'rsatish natijasida ayrim yutuqlarga erishilganini ko'rsatadi. Jumladan, pedagogik jarayonni tashkil etishdagi intizom mustahkamlangan, o'qituvchilarning qatnashuvi oshgan va natijalar ba'zi yo'nalishlarda yaxshilangan. Biroq tadqiqot shuningdek, outsorsingning moliyaviy jihatdan kutilganidek tejamkorlik yaratmaganini, monitoring mexanizmlari yetarli bo'lmaganda sifatning pasayishi ehtimoli paydo bo'lishini ko'rsatadi. Bu holat maktabgacha ta'lim tizimida outsorsingni moliyalashtirishda qat'iy nazorat, shartnoma shaffofligi va natijaga asoslangan moliyaviy mexanizmlarni joriy etish zarurligini isbotlaydi.

Xalqaro ta'lim tizimlarida outsorsingning institutsional ta'siri bo'yicha Tae-Hee Choi tomonidan olib borilgan komparativ tadqiqotlar Janubiy Koreya, Buyuk Britaniya va Gonkong tajribalarini o'rganadi. Tadqiqotda outsorsingning samaradorlikni oshirishi bilan birga, ta'lim muassasalarining pedagogik missiyasi, o'qituvchilarning kasbiy maqomi va maktabning ijtimoiy vazifalariga ta'sir qilish risklari ham mavjudligi qayd etiladi. Bu yondashuv maktabgacha ta'limdagi outsorsing jarayonida moliyaviy manfaat bilan birga ijtimoiy vazifalarni saqlab qolish mexanizmlarini yaratish zarurligini ko'rsatadi.

Rossiya va MDH hududidagi ilmiy izlanishlarda outsorsing xizmatlarining sifatini baholashning amaliy jihatlari o'rganilgan. Ergasheva N.R. tomonidan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida outsorsing xizmatlari sifatini tahlil qilishga bag'ishlangan tadqiqotda xizmatlar samaradorligini baholash modeli ishlab chiqilgan bo'lib, unda provayderlar faoliyatini monitoring qilish, sifat ko'rsatkichlarini aniqlash va amaliy baholash mezonlarini belgilash bo'yicha ilmiy asoslar taklif etilgan. Mazkur yondashuv outsorsing xizmatlarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda ham, xizmatlarning sifatini nazorat qilishda ham muhim ahamiyatga ega.

Mavjud adabiyotlar umumlashgan holda shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim sohasida outsorsingni moliyalashtirish xalqaro tajribada samaradorlik, sifat va tejamkorlikni oshirishga xizmat qilsa-da, uning muvaffaqiyati institutsional shaffoflik, monitoring mexanizmlarining kuchliligi va milliy sharoitga moslashtirilgan kontraktlar tizimi bilan bevosita bog'liqdir. Har bir davlatning iqtisodiy imkoniyatlari, xususiy sektor salohiyati, ota-ona to'lovlari tizimi va mahalliy boshqaruv infratuzilmasi outsorsing modellarining amaliy natijalarini farqlab turadi. Shu bois, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida outsorsingni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish uchun muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing faoliyatini moliyalashtirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganishda ochiq manbalar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari va ilmiy maqolalardan olingan ma'lumotlarni yig'ish, ularni taqqoslash va kontent-tahlil usulida qayta ishlashga asoslanadi. Tahlil jarayonida moliyalashtirish mexanizmlarining afzalliklari, cheklovlari va qo'llanish imkoniyatlari solishtirma tahlil orqali baholanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing xizmatlaridan foydalanish global miqyosda ta'lim tizimining moliyaviy barqarorligi va boshqaruv samaradorligini oshirishning eng muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Outsorsing mexanizmi orqali muassasalar o'zining asosiy vazifasi bo'lgan pedagogik jarayonni takomillashtirishga ko'proq e'tibor qaratishga erishadi, xizmat ko'rsatishning yordamchi, texnik yoki ixtisoslashgan yo'nalishlari esa tashqi provayderlar tomonidan bajariladi. Ilg'or xorijiy tajribalarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, outsorsingning to'g'ri tashkil etilishi maktabgacha ta'lim tizimida nafaqat xarajatlarni optimallashtirish, balki sifat standartlarini barqarorlashtirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlaydi (1-jadval).

1-jadval. Ilg'or xorijiy davlatlarda maktabgacha ta'limda outsorsingni moliyalashtirish mexanizmlarining taqqoslanishi

Davlat	Moliyalashtirish manbalari	Qo'llaniladigan outsorsing yo'nalishlari	Afzalliklari	Cheklovlari
AQSH	Mahalliy byudjet, grantlar, ota-ona to'lovlari	Ovqatlanish, transport, texnik xizmat, xavfsizlik, IT	Raqobat orqali sifat oshishi, xarajatlar kamayishi	Provayderlar sifati shtatlar bo'yicha farqlanishi
Buyuk Britaniya	Davlat-xususiy sheriklik (PPP), uzoq muddatli kontraktlar	Infratuzilma, texnik xizmat, boshqaruv	Yangi texnologiyalarni tez joriy etish, infratuzilmaning barqaror ishlashi	Boshqaruvning murakkabligi, monitoring xarajatlari yuqoriligi
Janubiy Koreya	Markaziy byudjet, texnologik grantlar	Raqamli ta'lim, IT-platfomalar, multimedia xizmatlar	Innovatsion ta'lim muhitining kuchayishi	Xususiy sektor ta'sirining ortishi natijasida pedagogik missiyaning zaiflashish xavfi
Kanada	Davlat byudjeti, mahalliy grantlar, kontrakt asosidagi moliyalashtirish	Sog'liqni saqlash xizmatlari, oziq-ovqat, texnik xizmat	Narx samaradorligini aniq moliyaviy modellarda baholash	Xizmat narxlarining hududlar bo'yicha farqlanishi
Singapur	Davlat moliyalashtiruv, xususiy sektor ishtiroki	Xavfsizlik, oziq-ovqat, psixologik xizmatlar	Provayderlar sertifikatlash tizimi bilan sifat kafolatlanadi	Jarayonni yuqori nazorat qilish talab etiladi

Jahon tajribasida outsorsing, avvalo, maktabgacha ta'lim muassasalarining tashkiliy va moliyaviy yukini yengillashtirishga qaratilgan. Masalan, AQSHda maktabgacha ta'lim sektori bozor mexanizmlari bilan birgalikda faoliyat yuritadi. Federal, shtat va mahalliy darajadagi moliyalashtirish avtonom ravishda amalga oshirilgan bo'lsa-da, xizmatlar yetkazib berishda outsorsing asosiy vositalardan biri sanaladi. Transport, ovqatlanish, sanitariya-gigiyena, xavfsizlik, texnik xizmat, pedagogik qo'shimcha dasturlar kabi yo'nalishlarda xususiy provayderlar keng jalb qilingan. Bu jarayon nafaqat xarajatlarni qisqartiradi, balki provayderlar o'rtasida raqobatni yaratish orqali xizmatlar sifatini oshiradi. Shu bilan birga, har bir shtat outsorsing xizmatlari uchun me'yoriy standartlar, monitoring tartibi va kontraktlar tizimiga oid aniq talablarga ega bo'lib, bu moliyalashtirish mexanizmlarining barqaror ishlashini ta'minlaydi.

Buyuk Britaniyada outsorsing faoliyati ko'proq davlat-xususiy sheriklik (PPP) modeli asosida moliyalashtiriladi. Bu modelda xususiy sektor infratuzilma barpo etish, xizmatlar ko'rsatish, texnologik ta'minot va menejment ishlari uchun javobgar bo'ladi, davlat esa sifat nazorati, ta'lim standartlari va moliyaviy rag'batlantirish mexanizmlarini boshqaradi. Bunday yondashuv maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy infratuzilma, yuqori texnologik xizmatlar va innovatsion ta'lim uslublarini joriy etishga sabab bo'lgan. Muhimi, Buyuk Britaniyada outsorsing tizimida har bir xizmat bo'yicha "xizmat ko'rsatish darajalari" (Service Level

Agreements) batafsil belgilanadi. Bu esa provayderning mas'uliyati, majburiyati va xizmat sifati bo'yicha aniq mezonlar yaratilishini ta'minlaydi.

Janubiy Koreya tajribasida outsorsing ko'proq ta'lim jarayonida texnologiyalardan foydalanish, raqamli ta'lim resurslarini yaratish va multimedia xizmatlari bilan bog'liq. Maktabgacha ta'lim muassasalari, xususan, IT-infratuzilmani rivojlantirish, ta'lim platformalari yaratish, monitoring tizimlarini shakllantirishda xususiy texnologik kompaniyalardan faol foydalanadi. Bu nafaqat ta'lim jarayonining sifatini oshiradi, balki muassasa uchun qo'shimcha xarajatlarni kamaytiradi. Koreya tajribasining o'ziga xos jihati shundaki, outsorsing jarayoni davlat tomonidan strategik nazorat ostida bo'lib, xususiy sektor bilan tuziladigan kontraktlarda natijaga asoslangan moliyalashtirish modeli keng qo'llanadi. Xizmatlar sifati ko'rsatkichlar bo'yicha baholanadi, bajarilmagan bandlar yoki sifatsiz xizmatlar uchun jarimalar qo'llaniladi.

Singapur va Kanada tajribasi maktabgacha ta'limda outsorsingning institutsional modeli qay darajada samarali bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Ushbu davlatlarda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan maktabgacha ta'lim muassasalarida ham xususiy provayderlar orqali ko'plab xizmatlar taqdim etiladi. Ayniqsa, oziq-ovqat xavfsizligi, sog'liqni saqlash, xavfsizlik, psixologik xizmatlar, ta'mirlash va texnik qo'llab-quvvatlash yo'nalishlarida outsorsingning samarali natijalari ko'plab tadqiqotlarda qayd etilgan. Singapurda provayderlar sertifikatlash jarayonidan o'tadi, bu ularning malakasini kafolatlaydi. Kanada esa outsorsing xizmatlarining narx samaradorligini alohida iqtisodiy modellar orqali baholaydi. Bu model ta'lim muassasalarining o'z xarajatlarini aniq rejalashtirishiga yordam beradi.

Xalqaro tashkilotlar — OECD, UNESCO va Jahon banki tomonidan taqdim etilgan tahliliy hisobotlar ham outsorsingni moliyalashtirishda bir necha umumiy tamoyillarni aniqlaydi. Ularga ko'ra, outsorsingning muvaffaqiyati moliyalashtirish manbalari diversifikatsiyasi, provayderlarni tanlashda adolatli va shaffof tender jarayonlari, xizmat sifatini doimiy monitoring qilish, kontraktlarda aniq mezonlar belgilanishi, natijaga asoslangan moliyalashtirish modeli va jamiyat ishtirokini kuchaytirish bilan bevosita bog'liq. Bu tamoyillar maktabgacha ta'lim muassasalarida barqaror outsorsing tizimini yaratishning asosiy shartlari sifatida baholanadi.

Outsorsingning iqtisodiy samaradorligi masalasida ham qator ilmiy izlanishlar mavjud. Bir qator tadqiqotlarda outsorsing xizmatlarining narx tejamkorligi, xususiy sektorning innovatsion yondashuvi, xizmatlarni tezkor tashkil qilish imkoniyati va resurslardan samarali foydalanish afzallik sifatida ko'rsatadi. Shu bilan birga, ayrim tajribalarda outsorsingning nazoratsiz joriy etilishi sifatning pasayishiga, narxlarning asossiz oshishiga yoki pedagogik missiyaning ikkinchi planga tushishiga olib kelgan holatlar ham qayd etilgan. Bu esa outsorsingni joriy etishda institutsional risklarni inobatga olish zarurligini ko'rsatadi. Xususan, outsorsing faoliyati faqat iqtisodiy manfaatni emas, balki maktabgacha ta'limning ijtimoiy vazifalarini ham to'liq qo'llab-quvvatlashi kerak.

Outsorsingning muvaffaqiyati provayderlar tanlovi bilan ham bog'liq. Xizmat ko'rsatish jarayonida mos provayderni aniqlash uchun davlatlar odatda ko'p bosqichli tender tizimidan foydalanadi. Tendering shaffofligi, mezonlarning aniq belgilanishi, xizmat sifatini baholash tartibi, provayderning tajribasi va moliyaviy imkoniyatlari outsorsing samaradorligini belgilovchi asosiy omillar sanaladi. Ayrim davlatlar tender jarayonida ijtimoiy mas'uliyat mezonlarini ham qo'shadi, bu esa bolalar xavfsizligi va parvarishi kabi eng muhim yo'nalishlarda sifat standartlarini mustahkamlaydi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing xizmatlarining moliyalashtirilishi masalasi turli davlatlarda turlicha hal qilingan. AQSHda moliyalashtirish asosan mahalliy byudjetlar, grantlar va ota-onalar to'lovlari orqali amalga oshiriladi. Buyuk Britaniyada esa davlat-xususiy sheriklik orqali barpo etilgan infratuzilmalar va xizmatlar bo'yicha uzoq muddatli kontraktlar asosiy manba sanaladi. Janubiy Koreyada raqamli ta'lim xizmatlari outsorsing orqali moliyalashtiriladi, bunda davlat faqat nazorat va me'yoriy tartibni belgilaydi. Kanada esa xizmatlar narxini moliyaviy modellar yordamida baholaydi, bu esa outsorsingning iqtisodiy samaradorligini aniqlashda aniq mezonlar yaratadi.

O'zbekiston uchun ushbu tajribalarning dolzarbligi juda yuqori. Mamlakatda maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing xizmatlari bosqichma-bosqich kengayib bormoqda. Xususan, oziq-ovqat, xo'jalik-ta'minot, axborot texnologiyalari, tozalash xizmatlari va transport xizmatlari bo'yicha outsorsing faoliyatining joriy etilishi bu tizimning samaradorligini oshirish imkonini bermoqda. Biroq milliy sharoitda outsorsingning moliyalashtirish mexanizmlari to'liq shakllanmagan. Xizmat narxlarini belgilash bo'yicha yagona metodika yo'qligi, provayderlar faoliyatini baholash mezonlarining zaifligi, monitoring tizimining takomillashmaganligi, kontraktlar bo'yicha mas'uliyatning aniq belgilab qo'yilmaganligi kabi muammolar mavjud.

Shu bois, ilg'or xorijiy tajribalarni tahlil qilish O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimi uchun outsorsingning optimal modelini ishlab chiqish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, outsorsingning muvaffaqiyatli ishlashi uchun birinchi navbatda shaffof moliyalashtirish tizimi, adolatli tender jarayoni, natijaga asoslangan monitoring, sifat ko'rsatkichlari va kontrakt standartlari tizimi zarur. Bularning barchasi maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing xizmatlarining barqaror, sifatli va iqtisodiy samarali faoliyat yuritishini ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xalqaro tajribalarni tahlil qilish maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini oshirish bevosita shaffof boshqaruv, raqobatga asoslangan provayder tanlovi, aniq sifat mezonlari va natijaga yo'naltirilgan monitoring mexanizmlarining joriy etilishiga bog'liqligini ko'rsatadi. Outsorsingning iqtisodiy va tashkiliy afzalliklari to'g'ri tashkil etilganda, maktabgacha ta'lim muassasalarining resurslardan foydalanish samaradorligi oshadi, sifat ko'rsatkichlari yaxshilanadi va ta'lim jarayonining o'zagi bo'lgan pedagogik faoliyat yanada mustahkamlanadi. Biroq moliyalashtirish tartiblarining yetarli takomillashmaganligi, xizmatlar baholanishining yagona standartlar asosida olib borilmasligi va monitoring tizimlarining sustligi outsorsingning to'laqonli natija berishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

Sohani rivojlantirish uchun outsorsing xizmatlarining narx va sifat mezonlarini standartlashtiruvchi yagona metodika yaratish, tenderlarda raqobatni kuchaytiruvchi shaffof mexanizmlarni yo'lga qo'yish, xizmat ko'rsatish jarayonini real va raqamli indikatorlar orqali kuzatuvchi monitoring tizimini institutsionallashtirish, provayderlar bilan tuziladigan kontraktlarda natijaga asoslangan moliyalashtirish tamoyillarini mustahkamlash zarur. Outsorsing faoliyatini joriy etishda mahalliy sharoitga moslashgan, xalqaro talablar bilan uyg'un metodik yondashuvlar ishlab chiqilishi va xususiy sektor bilan hamkorlikning aniq me'yoriy asoslari belgilanishi maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Dougherty S., Morabito C. Financing and Delivering Early Childhood Education and Childcare Across Levels of Government. – Paris: OECD Publishing, 2021. – 112 p.
2. UNESCO. Asia-Pacific Regional Report: Financing for Early Childhood Care and Education (ECCE). – Bangkok: UNESCO Publishing, 2017. – 86 p.
3. Romero M., Sandefur J., Sandholtz W. Outsourcing Education: Experimental Evidence from Liberia. – Washington D.C.: Center for Global Development, 2020. – 72 p.
4. Choi T.-H. Outsourcing Teaching and Learning in South Korea, England and Hong Kong. – London: Routledge, 2019. – 214 p.
5. Ergasheva N. Features of Evaluating the Quality of Outsourcing Services in Preschool Education Organizations. – Moscow: Nauka, 2020. – 154 p.
6. OECD. Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education. – Paris: OECD Publishing, 2017. – 204 p.
7. OECD. Good Practice for Good Jobs in Early Childhood Education and Care. – Paris: OECD Publishing, 2020. – 164 p.
8. World Bank. Quality Early Learning: Nurturing Children's Potential. – Washington D.C.: World Bank Publications, 2021. – 180 p.
9. Britto P., Yoshikawa H., Boller K. Quality of Early Childhood Development Programs. – New York: UNICEF Office of Research, 2015. – 96 p.
10. Penn H. Understanding Early Childhood: Issues and Controversies. – New York: McGraw-Hill Education, 2014. – 232 p.
11. Bennett J. Early Childhood Education and Care Systems: International Review. – Paris: OECD Publishing, 2010. – 198 p.
12. Urban M., Cardini A. Early Childhood Development Policies in Global Context. – London: Bloomsbury Academic, 2020. – 218 p.
13. Musset P. Funding Early Childhood Education and Care: International Approaches. – Paris: OECD Publishing, 2012. – 68 p.
14. Australasian Council of ECEC. Governance and Financing Models in Preschool Management. – Sydney: ACEC Publishing, 2019. – 140 p.
15. Naudeau S. Investing in Young Children: An Early Childhood Development Guide. – Washington D.C.: World Bank, 2011. – 120 p.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100